

Ljubezen in poklic.



I.

Bil sem pred dvema letoma na božičnih počitnicah pri gospodu župniku P. Nekega zimskega večera sva sedela sama pri mizi. Luč je jasno razsvetljevala prostorno sobo, in prijetna gorkota se je širila po nji. Zunaj pa je bila temna noč in okrog župnišča je piskala ostra burja. Rezek žvižg in zagtegnjeno bučanje burje je naju od časa do časa dramilo iz neme zamišljenosti.

„Ubogi ljudje, ki morajo biti nocoj na prostem“, vzdihne polglasno župnik po dolgem molku. „Res, ubogi reveži“, mu pritrdim.

Znova je zabučala burja okrog oglov.

„Taka noč je bila takrat, ko so moja uboga mati ležali na smrtni postelji. Pa tega vam še nisem pravil?“ obrne se k meni.

Jaz zanikam in izrazim željo, da bi rad slišal župnikovo povest.

Tó podajam na tem mestu tudi „Vrtčevim“ čitateljem.

Župnik je jel tako-le pripovedovati:

Preteklo je gotovo že štirideset let, odkar se je to godilo. Rodil sem se v Ljubljani. Moj oče so bili zidar in moja mati šivilja. Stanovali smo v pritlični sobi na Poljanah; jaz sem bil najstarejši sin in sem imel še tri brate.

Siromašno smo se živili s tem, kar so prislužile marljive roke mojih starišev. Takrat nisem nikdar mislil, da bom kdaj postal duhovnik. Kako tudi! Sam bi moral gledati, da si čim prej prislužim vsakdanjega kruha. Toda zgodilo se je po božji volji sledeče, ki je provzročilo moj sedanji stan.

Zima je prišla. Ostra je bila, kakor ni vsako leto. Takrat sem štel nekako sedem let. Meni se dozdeva, da je bilo kmalu po Svečnici. Mati so pred par dnevi zboleli, a oče in tudi mati niso mislili, da bi to utegnilo biti nevarno. Na zdravnika ni bilo misliti, ker zaslužili so komaj toliko, da so se protali. Toda bolezen je postajala čimdalje hujša; ponoči se je materi začelo blesti: vročinska bolezen jih je napadla.

Tista noč mi ne izgine več iz spomina, in naj doživim sto let. Oče so obupani stali poleg postelje, kjer so mati v neznosni vročnici ležali. Radi bi jim pomagali, radi sami to trpeli, da bi le bolečine delili. Jaz in moji bratje smo jokali, dasi nismo pravzaprav vedeli, kaj pomeni vse to. Naposled so bratci pozaspali, in ostal sem sam z očetom poleg bolne matere. Ura je bila najst. Hipoma se oče domislijo nečesa. Žarek upanja jim omili resne in tožne poteze na obrazu. Vzamejo klobuk in mi rekó:

„Ostani pri materi. Jaz jim grem iskat pomoči!“ To so izgovorili in odšli v mrzlo noč. Burja je piskala kakor nocoj. Motno je razsvetljevala brleča luč na črvivi mizi malo sobico. Mene je bilo strah. Vse tiho; samo materini neumljivi glasovi so se tako tožno glasili po tišnem prostoru. Sedel sem k mrzli peči in jel šepetati vročo molitev k dobrotnemu Bogu za mater

II.

V visoki hiši istega ljubljanskega predmestja se odkriva našim očem drug tožen prizor.

Na mehkih blazinah leži bleda deklica pri kakih petnajstih letih. Njeni črni kodri se vijó skoro brez svita po čelu, katero že rosí mrtvaški pot. Njene oči so zaprte, in težko dihanje drami tišino v dragoceno opravljeni sobi.

Njeno velo roko drži oče in ji zrè skoro nepremično v obraz, po katerem je razlit tajnosten mir še zdaj v smrtnem boju. Oče je zdravnik. Kako rad bi pomagal svoji jedinki; a smrt ji je zarisana že v očeh. Nji ne pomaga nobena človeška pomoč. Zunaj je objemala mrzlo zemljo črna noč, in burja je votlo piskala in divjala okrog hiš. Kakor v naravi, tako divjá bol tudi v očetovem srcu; v tem srcu je tudi temna noč, brez najmanjšega žarka upanja. To jedinko, katero je bolj ljubil kakor zenico svojega očesa, to bo moral izgubiti. Kako je podobna njegovi ženi, ki se je preselila v kraj mirú že pred leti. To hčerko, svojo sliko, mu je zapustila, a sedaj bo še to izgubil. Sam bo ostal tujec med tujimi ljudmi. Kaj mu pomaga bogastvo! Rad bi dal vse, kar ima, da bi mu le Bog pustil še hčerko pri življenju. Toda vsemogočni Bog je drugače sklenil. V take misli je utopljen oče, ko pozvoní nekdo krepko s hišnim zvoncem. Zdravnikova hišina gre prišlecú odpirat. Zadere se neljubo nad ubogim delavcem, češ, naj ne moti gospoda ob smrti hčerke; a ta je ne posluša, ampak brzih korakov odhití po stopnicah v predsobo. Ta prišlec so bili moj oče. Zdravnik je čul korake in je prišel v predsobo. Bil je v obče znan, da je jako usmiljenega srca, ki je v boleznih rad pomogel revežem brezplačno; zato so se do njega obrnili moj oče.

Prosili so za božjo voljo zdravnika, naj pride k bolni ženi, sicer bo umrla. In solze, ki že niso morda leta porosile očetovih lic, zasvetile so se jim v očesu

Zdravnik je molčal; le njegove resne poteze na obrazu so se še bolj zresnile. Videlo se je, da se bíje težek boj v njegovi duši: ljubezen do svojega otroka, ki je umiral, in zdravniški poklic, ki mu je velel bolnikom pomagati. Bil je neodločen. Tiho je odšel k bolnici. Oče so počakali. — Zvonec in očetovo govorjenje je predramilo bolno deklico. Vedela je, da očeta zovejo k bolniku.

„Ljubi moj papa! Ako me ljubiš, pojdi, kamor te kličejo; pomagaj revnim bolnikom!“ reče s slabotnim glasom umirajoča hči.

To je pretreslo zdravnika. „Naj se zgodi tvoja in božja volja“, mrmra zdravnik in se napravi v zimsko suknjo. Vzame najpotrebnejša zdravila, poljubi zadnjikrat na blede čelo svojo jedinko in odide z mojim očetom v mrzlo noč

III.

Vsled utrujenosti sem pri peči zaspal. Ko se vzbudim, je bil pri materi z očetom visok mož, lepo oblečen in v najboljši moški dobi, ki se je ljubeznivo pečal z bolnico in ji dajal neko zdravilo. Prvič sem ga tedaj videl, in njegova

prijazna vnanjost se mi je precej prikupila. Bil je to gospod zdravnik K., ki je za Bogom in stariši moj največji dobrotnik.

Zdravnik je povpraševal očeta to in ono. Videl je veliko revščino in sklenil je nam pomagati. Saj mu je neprenehoma zvenela v ušesih poslednja beseda hčerkinja: „Pomagaj ubogim bolnikom!“ Zdelo se mu je, da mu je to govorila v slovo in v oporoko. Sklenil je nocoj, da bo vse svoje življenje posvetil revežem. In božja previdnost ga je ravno sedaj privela v sirotno rodovino, kjer lahko izvrši svoj sklep.

Pred odhodom je stopil k meni, ki sem sramožljivo sedel pri peči, in videč moje objokane oči me potolaži:

„Nič ne jokaj, moj ljubček! Bog ti ne bo vzel matere.“

„Ali res ne!“ poskočil sem od peči veselo k materi.

„Mir, mir!“ velel mi je zdravnik.

Nato je odšel z obljubo, da drugi dan zopet pride. Moja mati so mirneje spali po polnoči. Tudi jaz sem zaspal znova. Sanjalo se mi je, da je prišel tuj mož. Prijazno se mi je smejal, vzel me v naročje in me nesel v veliko, krasno hišo. Nič se ga nisem bal, dasi je bil velik in bradat. Reči sem mu moral: oče

Kdo bi bil mislil, da se bodo tako hitro moje sanje uresničile.

Ko pride zdravnik na svoj dom, ležala je že mrtva njegova hči. Njen obraz se je še v smrti smehljal, in zdelo se je očetu, kakor da ga hči hvali za njegov blagi čin.

Ni mu prišla solza iz očij o pogledu na zadnje svoje bitje, ni vstrepetal, ampak udano v voljo Vsemogočnega je vzdihnil: „Tvoja volja naj se zgodi. Spoznal sem namen svojega življenja.“ Mrtvo deklico so položili na oder, in kar je bližnji vrtnar premogel zimskega cvetja, dal ga je, da je ležala kot angelj miru sred zimskih rož. Blaga deklica! Gotovo si Boga prosila, da je dodelil naši družini rešitelja in pomočnika v osebi tvojega očeta. Hvaležen ti moram biti, dasi te nisem nikdar poznal.

Pogreb je bil veličasten. Tudi jaz sem šel za njim z jednim bratom.

Drugi dan je zopet zdravnik prišel k nam in se dolgo razgovarjal z mojim očetom. Materi se je začelo zdravje nekoliko boljšati; vsaj smrtna nevarnost je bila odstranjena. Počasi so spet okrevali.

Zdravnik je ponudil očetu, da mene vzame za svojega in da hoče skrbeti za našo družino. Dasi sem imel rad stariše, vendar sem bil precej pri volji iti s tujim gospodom, ki je bil tako dober, da je rešil mater smrti, in nam dal zopet ljubeznivo gospodinjo.

Nimam več veliko omeniti. Ljubeznivi gospod je za-me skrbel kot rodni oče. Hodil sem v šolo in postal to, kar sem. Ko sem bil prvo leto v bogoslovju, umrl je blagi dobrotnik. Svoje premoženje je zapustil revnim in dobrodelnim zavodom. Tudi moje brate je spravil do kruha. Blagi dobrotnik! Gotovo uživa že trideset let blaženost pri Bogu, v družbi svoje žene in ljubeznive hčerke

Solza se je utrnila gospodu župniku ob spominu na svojega družega očeta. Tudi mene je ganila ta povest, da nisem mogel dolgo zaspati. Občudoval sem blagega zdravnika, ki je pustil hčerko na smrtni postelji, da je pomagal ubogi bolnici.

IV.

Lansko leto sem šel na Vseh svetnikov dan na pokopališče. Po grobeh so gorele s trepetajočim svitom sveče ali olje v malih svetilkah. Pestri vencii, s svilenimi trakovi, so ležali na grobeh. Vmes so pa bili tudi prazni in zapuščeni, ki so kazali, da zanje nima nihče hvaležne roke. Pozabil jih je svet, a Bog jih gotovo ni pozabil.

Takrat še nisem imel nobenega svojcev na pokopališču. Hodil sem toraj od groba do groba in prebiral razne napise, izražajoče različne želje. Naposled sem se ustavil pred grobom, vzdanim v oklepnem zidu. Pogledal sem napis, in začudeno bral: *Rodovina K.* Tu je torej smrtno spanje spal oni blagi mož, ki je bil našemu župniku drugi oče.

Natančneje sem jel ogledovati spomenik in njegov napis: *Živel je Bogu in sirotam!* Da, res! Če je kakšen napis resničen na obširnem grobišču, resničen je ta. Svetilke so gorele na grobu in venec je imel napis: *Najboljšemu dobrotniku — hvaležne sirote.* Radoveden sem bil, kdo se zanima za moža, ki že tri desetletja spi pod težko zemeljsko grudo. Pozorneje sem gledal in med množico zagledal ob grobu moža, čegar ustnice so pričale, da šepeta molitev za zdravnika. Mož je bil lepo oblečen in star kakih štirideset let. Podoben je bil zelo gospodu župniku; zato sem z gotovostjo sklepal, da je brat župnikov. Ogovoril sem ga in izrazil svojo slutnjo. Veselo mi je pritrldil zgovorni gospod, da je brat župnikov. Ko sem mu rekel, da mi je znana povest o tem dobrotniku, se mu zaleskeče solza hvaležnosti, in hvaležno dostavi: „Tudi mene je spravil do kruha; sedaj sem knjigovodja. Kaj vem, kaj bi se z mano godilo in z mojimi brati, da ni za nas tako očetovsko skrbel.“

Šla sva skupaj v mesto. Med potjo mi je pripovedoval svojega življenja povest, ki je pa tako podobna župnikovi, da je ni potrebno „Vrtčevim“ čitateljem ponavljati. V mestu sva se ločila. Poslej ga nisem več videl.

Ti pa, blagi zdravnik, uživaj pri Bogu plačilo za svoje dobre!

Angelar Zdenčan.



Izgubljena!

(Povest. — Spisal Glavor.)

I.

Božič!

Sveti, prekrasni, od vseh zaželeni lepi Božič se je približal! Tisoči so se ga veselili in hrepeneli po njem, ki je imel prinesiti toliko veselja, radosti in lepote! Izmej otrok so se veselili jedni preprostih jaslic, drugi lepih igrač, ki jih jim bo bajé prinesel Jezušček, a vsi, veliki in mali, so se veselili časa, ki nas tako radostno spominja Zveličarjevega rojstva.